

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.І. МЕЧНИКОВА
Факультет гідрометеорології і екології
Центр перепідготовки та підвищення кваліфікації

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор

Майя НІКОЛАЄВА

09

2025 р.

**ПРОГРАМА
КУРСУ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ**

Реалізація державної політики у сфері управління відходами

Рівень вищої освіти освіта дорослих (післядипломна освіта)

Спеціальність Е2 Екологія

Програма підвищення кваліфікації «Реалізація державної політики у сфері управління відходами».

Розробники:

Сафранов Т.А., д.г.-м.н., проф. кафедри екології та охорони довкілля;

Приходько В.Ю., к.геогр.н., доц. кафедри екології та охорони довкілля;

Юрасов С.М., к.т.н., доц. кафедри екології та охорони довкілля.

Навчальна програма затверджена на засіданні Вченої ради ФГМіЕ ОНУ імені І.І. Мечникова

Протокол № 1 від. “ 29 ” 08 2025 р.

Голова вченої ради

(підпис)

Микола СЕРБОВ

Обговорено та рекомендовано до затвердження на засіданні кафедри екології та охорони довкілля факультету гідрометеорології і екології:

Протокол № 1 від. “ 27 ” 08 2025 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

Ангеліна ЧУГАЙ

Обсяг програми	90 год / 3 кредити ЄКТС
Строки виконання програми	1,5 тижні
Форма підвищення кваліфікації	Дистанційна
Мета	ознайомлення фахівців з основами державної політики у сфері управління відходами
Завдання	- ознайомлення з сучасною нормативно-правовою базою з питань управління відходами в Україні та станом сфери управління відходами; - аналіз найкращих практик з управління відходами, прогноз пріоритетів та можливості імплементації в Україні; - вивчення особливостей національного, регіонального та місцевого планів з управління відходами; - інвентаризація викидів парникових газів в секторі, управління відходами в контексті зеленого курсу.
Напрями	Управління відходами
Перелік компетентностей, які вдосконалюються	Загальні компетентності (ЗК): ЗК1. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК2. Здатність приймати обґрунтовані рішення. ЗК3. Здатність розробляти та управляти проектами. Спеціальні (фахові) предметні компетентності (СК): СК1. Обізнаність на рівні новітніх досягнень, необхідних для дослідницької та/або інноваційної діяльності у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування. СК2.. Здатність до організації робіт, пов'язаних з оцінкою екологічного стану, захистом довкілля та оптимізацією природокористування, в умовах неповної інформації та суперечливих вимог. СК3. Здатність до самоосвіти та підвищення кваліфікації на основі інноваційних підходів у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування. СК4. Здатність до участі в управлінні природоохоронними діями та/або екологічними проектами.
Очікувані результати	знання: - нормативно-правова база з питань відходів в Україні; - концепції циркулярної економіки, zero waste та ієрархія управління відходами; - інвентаризація викидів парникових газів у секторі «Відходи»; - успішні кейси управління відходами, особливості управління різними потоками відходів; вміння: - орієнтуватися в нормативно-законодавчому просторі з питань відходів; - розробляти місцеві плани управління відходами; - розробляти стратегії розвитку громад і територій в

	контексті управління відходами; - оцінювати екологічні, економічні і соціальні переваги проектів з управління відходами.
Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації	Сертифікат про підвищення кваліфікації встановленого зразка
Місце виконання програми	За місцезнаходженням суб'єкта підвищення кваліфікації, місцезнаходженням замовника програми, місцем формування групи.
Мінімальні та максимальна кількість осіб в групі	10 – 25 слухачів

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної програми	
		дистанційна форма навчання	
Загальна кількість: кредитів – 3 годин – 90 змістових модулів – 2	Галузь знань <u>Е Природничі науки, математика та статистика</u> (шифр і назва) Спеціальність <u>Е2 Екологія</u> (код і назва) Рівень вищої освіти: <u>Освіта дорослих (післядипломна освіта)</u>	Курс на замовлення слухачів	
		Рік підготовки:	
		Семестр	
		Лекції	
		28	
		Практичні, семінарські	
		2 залік	
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		60	
		Форма підсумкового контролю: Залік	

2. ПРОГРАМА КУРСУ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ

Тема 1. Нормативно-правова база з питань відходів. Система управління та поводження з відходами в Україні. Методи та інструменти управління відходами.

Система понять і термінів у сфері відходів. Класифікація відходів за класами небезпеки, принципами управління, Національним переліком та ДК 005-96, «Кольорова класифікація» та ін. Закони та інші нормативно-правові акти у сфері управління відходами. Структура системи управління відходами в Україні. Адміністративні, економічні та соціально-психологічні методи управління відходами. Управління відходами серед цілей сталого розвитку. Управління промисловими відходами. Пріоритетний ряд напрямків поводження з відходами на підприємстві.

Тема 2. Система управління та поводження з відходами в країнах Євросоюзу: найкращі практики.

Законодавство ЄС у сфері відходів. Загальні та спеціальні Директиви ЄС. Ключові концепції з фокусом на відходах: Sustainable Development Strategy, Closed-Loop Economy, Zero Waste Conception, Waste Hierarchy Conception,

European Green Deal. Стан та перспективи впровадження окремих елементів європейської системи управління відходами в Україні.

Тема 3. Стратегічне планування в сфері управління відходами.

Методичні рекомендації щодо складання регіональних та місцевих планів управління відходами. Стратегії соціально-економічного розвитку громад і територій в контексті питання відходів. Місцеві плани з управління відходами. Джерела фінансування місцевого плану управління відходами. Просвітницька кампанія.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ

Тема 4. Організація управління відходами у громадах.

Проблема побутових відходів. Морфологічний склад відходів. Роздільне збирання: нормативна база та успішні практики в Україні. Управління біовідходами в малих громадах України.

Тема 5. Особливості утилізації відходів.

Переробка макулатури, скла, металобрухту. Проблема пластикових відходів та основні напрямки їх утилізації. Біовідходи як вторинна сировина. Перспективи виробництва відновлюваного палива з відходів.

Тема 6. Захоронення і сміттєспалювання: перспективи для України.

Викиди парникових газів у секторі «Відходи». Регіональні полігони та комплекси механіко-біологічної обробки. Технології сміттєспалювання та перспективи для України. Небезпечні відходи.

3. СТРУКТУРА КУРСУ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Дистанційна форма					
	разом	у тому числі				
		л	п/с	лаб	с.р.	залік
Змістовий модуль 1. Державна політика у сфері управління відходами Тема 1. Нормативно-правова база з питань відходів. Система управління та поводження з відходами в Україні. Методи та інструменти управління відходами. Тема 2. Система управління та поводження з відходами в країнах Євросоюзу: найкращі практики. Тема 3. Стратегічне планування в сфері управління відходами.	44	14	-	-	30	-
Змістовний модуль 2. Система управління відходами Тема 4. Організація управління відходами у громадах. Тема 5. Особливості утилізації відходів. Тема 6. Захоронення і сміттєспалювання:	46	14	-	-	30	2

<i>перспективи для України.</i>						
Усього годин	90	28	-	-	60	2

4. САМОСТІЙНА РОБОТА

Види самостійної роботи:

1. Вивчення рекомендованої літератури до курсу.
2. Підготовка до семінарських занять.

№ з/п	Назва теми/ види завдань	Кількість годин
1	<i>Нормативно-правова база з питань відходів:</i> – Національна стратегія управління відходами в Україні до 2033 року (Національний План); – Інформаційні інструменти управління відходами.	10
2	<i>Система управління та поводження з відходами в країнах Євросоюзу:</i> – European Green Deal 2030; – Директива 2002/96/ЕС про відходи електричного та електронного обладнання . – Підготовка до семінару з zero waste	10
3	<i>Стратегічне планування в сфері управління відходами:</i> – Просвітницькі кампанії з питань відходів.	10
4	<i>Організація управління відходами у громадах:</i> – Досвід українських громад в сфері управління відходами; – Підготовка до семінару «Морфологічний склад відходів».	12
5	<i>Особливості утилізації відходів:</i> – Довід роботи ГО «Батарейки, здавайтеся!»; – Досвід Львова з компостування відходів	10
6	<i>Захоронення і сміттєспалювання: перспективи для України:</i> – досвід сміттєспалювання у світі	8
	Всього	60

5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі опанування курсу і викладення навчального матеріалу використовуються такі методи навчання:

- словесні методи: лекція, пояснення, обговорення, дискусія;
- наочні методи: презентація, ілюстрація.

Самостійна робота включає роботу з текстовим матеріалом та підготовку та підсумкового екзамену.

6. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

При вивченні матеріалу курсу здійснюється підсумковий контроль, який проводиться з метою визначення рівня підготовки слухача з певних тем програми підвищення кваліфікації та здійснюється шляхом проведення підсумкового заліку.

Об'єктом оцінювання є:

- програмний матеріал, який викладається на лекціях;
- програмний матеріал для самостійного вивчення, який передбачений програмою.

Підсумковий контроль – залік.

7. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Програма підвищення кваліфікації.

Мультимедійні презентації.

8. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Сафранов Т.А., Шаніна Т.П., Приходько В.Ю. Класифікація твердих побутових відходів як передумова формування системи поводження з ними в регіонах України: монографія. Дніпро: Видавець Біла К.О., 2018. 100 с.
2. Приходько В.Ю., Сафранов Т.А. Ресурсоцінна складова твердих побутових відходів окремих регіонів України: монографія. Одеса: ОДЕКУ, 2024. 101 с.
3. Практичні аспекти управління відходами в Україні: посібник / Барінов М.О., Олексієвець І.Л., Родная Д.В. та ін. Київ: Поліграф плюс, 2021. 118 с.
4. Управління твердими побутовими відходами в умовах реформування місцевого самоврядування та розвитку міжмуніципального співробітництва: навч.-практ. посіб. / За заг. ред. Толкованова В.В. Київ: DGIZ GmbH, 2018. 393 с.

Додаткова

1. Сафранов Т.А., Шаніна Т.П., Губанова О.Р., Приходько В.Ю. Управління та поводження з муніципальними відходами: практикум. Одеса: ТЕС, 2014. 198 с.
2. Управління та поводження з відходами: підручник / За ред. Сафранова Т.А., Клименка М.О. Одеса: ТЕС, 2012. 272 с.
3. Ілляш О.Е., Бредун В.І., Чухліб Ю.О. Управління відходами. Ч. 1. Управління відходами на регіональному та місцевому рівнях: навч. посібник. Полтава: Астроя, 2021. 187 с.
4. Машкова О., Дуга В., Пасенко Н. Зелені ідеї Zero Waste & Climate Friendly в HoReCa: українські бізнеси: навч. посіб. / За ред. С. Сидоренко. Херсон - Кропивницький: ХДАЕУ, 2023. 55 с.
5. Мартиненко А. Міф про безпечне сміттєспалювання. ГС Українській альянс

Нуль відходів. 2023. 74 с.

6. Машкова О., Іванова В., Карпенко О., Коваленко В. Дорожня карта управління біовідходами в малих громадах України: практ. посіб. Київ: МДУ, 2024. 57 с.